

เรื่อง สาบแร้งสาบกา

รายละเอียด

สาบแร้งสาบกา ชื่อสามัญ Goat Weed

สาบแร้งสาบกา ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ageratum conyzoides* (L.) L. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Ageratum obtusifolium* Lam., *Cacalia mentrasto* Vell. Conc.) จัดอยู่ในวงศ์ทานตะวัน ([ASTERACEAE](#) หรือ [COMPOSITAE](#))

สมุนไพรสาบแร้งสาบกา มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า หญ้าสาบแั่ง (เชียงใหม่), หญ้าสาบแร้ง (ราชบุรี), ดับเสือเล็ก (สิงห์บุรี) เทียมแม่ฮาง (เลย), แซงอั้งไซว (จินตหรา), แซงหงจี้ (จันทบุรี) เป็นต้น

ลักษณะของสาบแร้งสาบกา

- ต้นสาบแร้งสาบกา จัดเป็นพรรณไม้ล้มลุกและจัดเป็นวัชพืชอย่างหนึ่ง มีอายุเพียงปีเดียวก็ตาย ลำต้นมี

ลักษณะตรง แตกกิ่งก้านสาขา สูงได้ประมาณ 30-70 เซนติเมตร ทั้งต้นมีขนสีขาวปกคลุมอยู่ เมื่อเด็ดมาขยี้ดมจะมีกลิ่นเฉพาะตัว กิ่งก้านเป็นสีเขียวอมม่วงเล็กน้อย ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เป็นพรรณไม้กลางแจ้ง ที่เจริญเติบโตได้ในดินทุกชนิด เป็นพรรณไม้พื้นเมืองของอเมริกาเขตร้อน แต่ในปัจจุบันพบขึ้นทั่วไปตามที่รกร้างว่างเปล่าหรือตามริมถนนทั่วไป ในประเทศไทยพบได้ตามชายป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ พุ่มหญ้า และริมทาง

- **ใบสบรั่งสบากา** ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ แต่ส่วนยอดของใบจะเรียงสลับกัน ก้านใบยาวประมาณ 7-26 มิลลิเมตร ลักษณะของใบเป็นรูปกลมมนรี ปลายใบแหลม โคนใบกลมมนหรือเว้าเข้าหากันเป็นรูปหัวใจ ส่วนขอบใบเป็นจักฟันเลื่อย ใบมีขนาดกว้างประมาณ 2-5.5 เซนติเมตร และยาวประมาณ 5-13 เซนติเมตร แผ่นใบเป็นสีเขียวและมีขนสั้น ๆ อ่อน ๆ ขึ้นปกคลุมอยู่ ยาวประมาณ 2-5 นิ้ว ก้านใบมีขนปกคลุมตลอดทั้งก้าน
- **ดอกสบรั่งสบากา** ออกดอกเป็นช่อตามง่ามใบและบริเวณส่วนยอดของลำต้น ในช่อหนึ่งจะมีดอกขนาดเล็ก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-6 มิลลิเมตร และดอกย่อยอยู่อัดตัวกันแน่นเป็นจำนวนมาก ดอกเป็นสีฟ้า สีม่วงน้ำเงิน หรือสีขาว กลีบดอกมีขนาดเล็กเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแหลม เรียงซ้อนกัน 2-3 ชั้น หลังกลีบดอกมีขนเล็กน้อย ส่วนปลายมีรอยแยกเป็น 5 กลีบ ดอกมีเกสรเพศผู้ 5 อัน อยู่ที่ใจกลางดอก
- **ผลสบรั่งสบากา** ผลมีขนาดเล็กสีดำ ลักษณะของผลเป็นรูปคล้ายทรงกระบอกปลายแหลมเป็นเส้น มีร่อง 5 ร่อง

สรรพคุณของสบรั่งสบากา

1. ทั้งต้นมีรสเผ็ดขม เป็นยาสุขุม ออกฤทธิ์ต่อปอดและหัวใจ ใช้เป็นยาขับพิษร้อนถอนพิษไข้ (ทั้งต้น)
2. ใช้เป็นยาแก้หวัดตัวร้อน ให้ใช้ต้นสดประมาณ 70 กรัม นำมาต้มกับน้ำดื่ม (ต้น) ส่วนอีกวิธีใช้รักษาไข้หวัดด้วยการใช้ใบสบรั่งสบากาสดประมาณ 60 กรัม นำมาต้มกับน้ำกิน ส่วนรากและทั้งต้นก็มีสรรพคุณเป็นยาแก้ไข้เช่นกัน (ใบ, ราก, ทั้งต้น)
3. ช่วยขับเสมหะ (ทั้งต้น)
4. ใบนำมาคั้นเอาน้ำดื่ม ช่วยทำให้อาเจียน (ใบ)
5. ชาวเขาเผ่าอาก้อ แม้ว และมุเซอ จะใช้รากและใบนำมาต้มกับน้ำดื่มเป็นยาแก้อาการปวดศีรษะ รวมทั้งเป็นยาแก้ไข้ด้วย (รากและใบ)^[3]
6. นำคั้นจากใบใช้เป็นยาหยอดตาแก้ตาเจ็บ (ใบ)

7. ใช้รักษาหูชั้นกลางอักเสบ ด้วยการใช้อยอดสดนำมาคั้นเอาแต่น้ำแล้วนำมาใช้หยอดหู (ใบ) แก้วหูน้ำหนวก (ทั้งต้น)
8. หากปากเป็นแผล ให้ใช้ใบสด 120 กรัม และกากเมล็ดชบา 15 กรัม นำมาผสมกันแล้วตำพอก (ใบ)
9. ใช้เป็นยาแก้คอเจ็บ คออักเสบปวดบวม ต่อมทอนซิลอักเสบ ทางเดินหายใจติดเชื้อ (ทั้งต้น), ตำรายารักษา คออักเสบ ด้วยการใช้ใบสดประมาณ 30-60 กรัม นำมาล้างให้สะอาด แล้วคั้นเอาแต่น้ำผสมกับน้ำตาล กรวด ใช้รับประทานวันละ 3 ครั้ง (ใบ)
10. สาบแรังสาบกาทั้งต้นมีสรรพคุณเป็นยาแก้ลม (ทั้งต้น)
11. ใบใช้ทาภายนอก ช่วยแก้อาการท้องขึ้นอืดเฟ้อ (ใบ)
12. ตำรับยาแก้ปวดกระเพาะ ปวดท้อง กระเพาะลำไส้อักเสบ จุกเสียดแน่นท้อง ให้ใช้ยาแห้งนำมาคั่วให้เหลือง แล้วบดให้เป็นผง ใช้ครั้งละ 1.5-2 กรัม นำมาชงกับน้ำดื่ม (ทั้งต้น)
13. ส่วนชาวเขาเผ่าอีเก้อ แม้ว และมุเซอ จะใช้รากและใบนำมาเคี้ยวกินหรือต้มกับน้ำดื่มเป็นยาแก้อาการปวดท้อง อาหารเป็นพิษ อาหารไม่ย่อย รวมถึงโรคกระเพาะอาหาร (รากและใบ)
14. ใช้เป็นยาแก้บิด (ทั้งต้น)
15. รากใช้เป็นยาขับยั้งการเจริญเติบโตของก้อนนิ่ว (ราก)
16. ใช้เป็นยาขับนิ่วในไต นิ่วในกระเพาะปัสสาวะ (ทั้งต้น)
17. ช่วยแก้ช่องท้องทวารหนักหย่อนยาน (ทั้งต้น)
18. ทั้งต้นมีสรรพคุณเป็นยาขับระดูของสตรี (ทั้งต้น)
19. ใช้เป็นยาแก้สตรีตกเลือด (ทั้งต้น)
20. ใช้รักษาแผลฟกช้ำ แผลสด แผลถลอก มีเลือดออก ใช้เป็นยาห้ามเลือด ด้วยการใช้อยอดและใบนำมา ตำแล้วพอกบริเวณที่เป็น (ใบ)
21. ใช้รักษาแผลเรื้อรังที่เนื้อเยื่อเมือกบวมอักเสบ ด้วยการนำใบสดและยอดมาล้างน้ำให้สะอาด ผสมกับเกลือ และข้าวหมัก ตำให้เข้ากัน ใช้พอกบริเวณที่เป็น (ใบ)
22. รากและใบใช้ตำพอกและคั้นเอาน้ำเป็นยาแก้อาการอักเสบจากพิษงู ตะขาบ แมงป่อง หรือแมลง (รากและใบ)
23. ใบใช้ตำพอกแก้อาการคัน ผดผื่นคัน (ใบ, ทั้งต้น)
24. ใช้รักษาแผลเรื้อรังมีหนอง ผิ ด้วยการใช้ใบสดนำมาผสมกับน้ำตาลทรายแดงเล็กน้อย แล้วตำพอกบริเวณที่เป็น (ใบ) ส่วนวิธีใช้รักษาฝีหนองภายนอกอีกวิธี ให้ใช้ต้นสาบแรังสาบกาสด, ต้นแบเกาจี, จุ้ยฉิงฉิก นำมารวมกัน ใช้ตำพอกแผลที่เป็น โดยให้เปลี่ยนยาที่พอกวันละ 1 ครั้ง (ต้น)
25. ช่วยรักษาตาปลาอักเสบ ด้วยการใช้ใบสดประมาณ 120 กรัม และกากเมล็ดชบา 15 กรัม นำมาผสมกันแล้ว

ตำพอก (ใบ)

26. ใบใช้ทาภายนอกเป็นยาแก้อาการปวดบวม (ใบ)

27. ช่วยแก้อาการปวดข้อ ปวดกระดูก ด้วยการใช้ใบสดนำมาตำพอกบริเวณที่เป็น (ใบ)

ขนาดและวิธีใช้ : การใช้ตาม [2] ยาสตรีให้ใช้ครั้งละ 35-70 กรัม นำมาตำคั้นเอาน้ำรับประทาน หรือใช้ตำพอก รักษาแผลภายนอก ส่วนยาแห้งให้ใช้ครั้งละ 15-35 กรัม ถ้านำมาใช้ภายนอกให้นำมาบดเป็นผง ใช้โรยแผลตามต้องการ

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของสบประสม

- ทั้งต้นพบสารจำพวกน้ำมันระเหย Ageratochromene, มีกรดอินทรีย์, กรดอะมิโน, โพลีแซ็กคาไรด์, อัลคาลอยด์, ฟลาโวนอยด์, coumarin, β -Sitosterol, friedelin, stigmasterol
- สารสกัดจากทั้งต้นมีฤทธิ์ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ Staphylococcus aureus
- จากการทดลองในสัตว์ทดลองพบว่า สารสกัดแอลกอฮอล์และน้ำต้มจากทั้งต้นหรือรากมีฤทธิ์ระงับอาการปวด โดยมีความรุนแรงเท่ากับมอร์ฟีน แต่ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไป

คำสำคัญ : สบประสม

ที่มา : <https://medthai.com/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-07-17

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1791&code_db=610010&code_type=01